

**Unge med psykiske
vanskeligheder
– overgang fra barn til voksen**
Til beslutningstagere i kommuner

INDHOLD

Vejen til uddannelse og beskæftigelse	3
Principperne i Samarbejdsmodellen	4
Positive resultater for den unge	5
Positive resultater for samarbejdet på tværs	7
En investering der kan betale sig	8
Hvordan kommer jeres kommune i gang?	9
Yderligere information	10

VEJEN TIL UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

“Unge med psykiske vanskeligheder – overgang fra barn til voksen” er en samarbejdsmodel, der har til formål at understøtte, at flere psykisk sårbare unge påbegynder eller fastholdes i uddannelse eller beskæftigelse. Samarbejdsmodellen støtter de involverede fagpersoner på tværs af forvaltninger og på tværs af kommune og region i at koordinere mål og indsatser i et struktureret forløb med den unge.

Samarbejdsmodellen tager udgangspunkt i unge med psykiske vanskeligheder mellem 16 og 24 år, men kan også anvendes i samarbejdet med andre udsatte unge, som har brug for støtte i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

HVORFOR EN SÆRLIG SAMARBEJDSMODEL FOR PSYKISK SÅRBARE UNGE?

Flere kommuner oplever i dag, at det er vanskeligt i tilstrækkelig grad at støtte unge med psykiske vanskeligheder i at påbegynde og fastholde uddannelse eller beskæftigelse. Og mange af de unge med psykiske vanskeligheder klarer sig generelt dårligt i overgangen fra barn til voksen. Derfor er der behov for en ny tilgang til at håndtere overgangen til voksenlivet for psykisk sårbare unge. Der er behov for at have ekstra fokus på koordination og samarbejde, og at den unges ønsker til uddannelse og beskæftigelse står i centrum. Derfor denne samarbejdsmodel.

Samarbejdsmodellen

- Fremmer et tværfagligt samarbejde med en klar ansvarsfordeling og koordinering af indsatser for unge med psykiske vanskeligheder
- Fremmer en mere målrettet uddannelses- og beskæftigelsesindsats for unge med psykiske vanskeligheder – inden for den eksisterende økonomiske ramme
- Fremmer, at flere unge med psykiske vanskeligheder kommer i uddannelse eller beskæftigelse.

ALT FOR MANGE PSYKISK SÅRBARE UNGE TABES MED DEN NUVÆRENDE INDSATS

Undersøgelser viser, at unge med psykiske vanskeligheder har sværere end andre unge ved at gennemføre og færdiggøre en uddannelse og fastholde et job. Medarbejdere i kommunale jobcentre og socialpsykiatrien møder i stigende omfang unge med psykosociale problemer, som står uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet¹, og som har brug for særlig støtte til at gennemføre en uddannelse og/eller komme i beskæftigelse².

DET SKAL VÆRE NEMMERE AT KOORDINERE GODE FORLØB OG INDDRAGE DE UNGE

Fagpersoner fra både børne- og ungeforvaltningen, voksenforvaltningen, uddannelsesvejledere, kontaktpersoner, jobcenterkonsulenter, ungdoms- og voksenpsykiatri m.fl. gør i dag en stor indsats for at støtte unge med psykiske vanskeligheder. Det gælder både i forhold til overgangen fra barn til voksen og i forhold til at opnå uddannelse eller beskæftigelse. Ikke desto mindre viser både forskning og kommunernes og regionernes erfaringer, at det er vanskeligt dels at koordinere indsatserne og dels at inddrage de unge i tilstrækkelig grad.

Manglende samarbejde og koordination mellem de mange fagpersoner, der er omkring den unge, er en af årsagerne til, at det ofte er vanskeligt at støtte unge med psykiske vanskeligheder i overgangen fra barn til voksen. Derudover oplever mange unge, at de ikke bliver inddraget i deres eget forløb. Det skal samarbejdsmodellen lave om på.

¹KL: Den nære psykiatri – en styrket kommunal indsats: <http://www.en-af-os.dk>

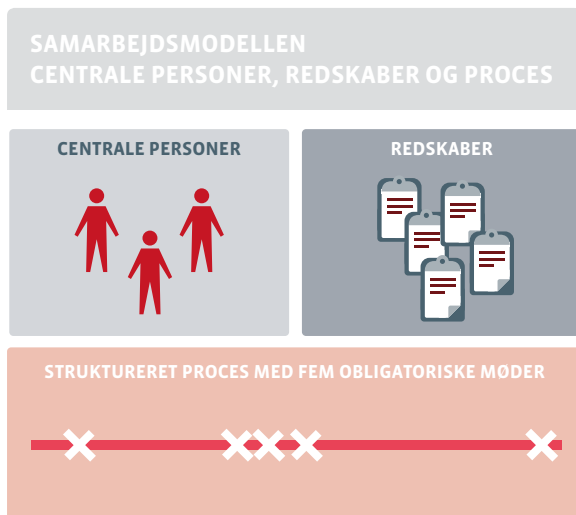
²“Unge med psykiske lidelser”, Undersøgelse af unge med psykiske lidelser i Høje Taastrup Kommune; Det Lokale Beskæftigelsesråd i Høje Taastrup Kommune, 2009, og Dansk Sundhedsinstitut: Opgaveudvikling på psykiatriområdet. Opgaver og udfordringer i kommunerne i relation til borgere med psykiske problemstillinger: 2011.

PRINCIPPERNE I SAMARBEJDSMODELLEN

Samarbejdsmodellen er baseret på følgende grundlæggende principper:

- Den unge inddrages aktivt i sit eget forløb.
- Den unge har mest muligt indflydelse på og “magt” over forløbet – empowerment af den unge.
- Al dialog og indsats i forløbet tager afsæt i den unges ressourcer, behov og ønsker for fremtiden.
- Der indgås et forpligtende samarbejde mellem alle aktører omkring den unge og på tværs af afdelinger og sektorer – kommune og region.
- Alle aktører har fælles fokus på uddannelse og beskæftigelse – og på vejen derhen.

Til at udmønte disse principper bygger Samarbejdsmodellen på tre overordnede elementer. Det handler om centrale personer omkring den unge, som alle har bestemte roller i Samarbejdsmodellen. Det handler om at arbejde efter en særligt struktureret proces med fastlagte møder. Og det handler om at benytte en række redskaber i arbejdet med den unge.

Samarbejdsmodellen indeholder seks bærende elementer:

1. **Guide:** Den unge får tilknyttet en fast guide, som er ansvarlig for at guide den unge på vejen mod voksenliv, uddannelse og beskæftigelse. Guiden følger den unge tæt, koordinerer samarbejdet og skaber sammenhæng i den unges forløb.
2. **Tværfagligt team om den enkelte unge:** Den unge får et tværfagligt team, som støtter den unge i at påbegynde og fastholde uddannelse eller beskæftigelse.
3. **Faste tværfaglige møder, hvor den unge deltager:** Den unge og guiden afholder sammen med det tværfaglige team og øvrige relevante fagpersoner møder fire gange om året, indtil den unge er 18 år. Derudover holder de minimum et møde, når den unge fylder 18½ år. Ekstra møder indlægges efter behov.
4. **Forpligtende aftaler om mål og handlinger:** Det tværfaglige team indgår forpligtende aftaler med den unge. Aftalerne bringer den unge tættere på et selvstændigt voksenliv, uddannelse og beskæftigelse.
5. **Dokumentation af resultater:** For hver ung registreres status på uddannelse og beskæftigelse samt udvikling inden for de relevante livsområder og kompetencer. Derudover registreres den unges oplevelse af samarbejdet og det at blive inddraget.
6. **Tværgående ledergruppe:** Ledergruppen har til opgave at prioritere ressourcer til det tværfaglige samarbejde og den indsats, som skal hjælpe den unge i uddannelse og beskæftigelse. Ledergruppen følger aktiviteterne og resultaterne tæt via de dokumenterede resultater, som også afrapporteres til direktører og politikere.

POSITIVE RESULTATER FOR DEN UNGE

Samarbejdsmodellen er afprøvet i fire kommuner. Den har vist positive resultater for både de unge og for samarbejdet på tværs.

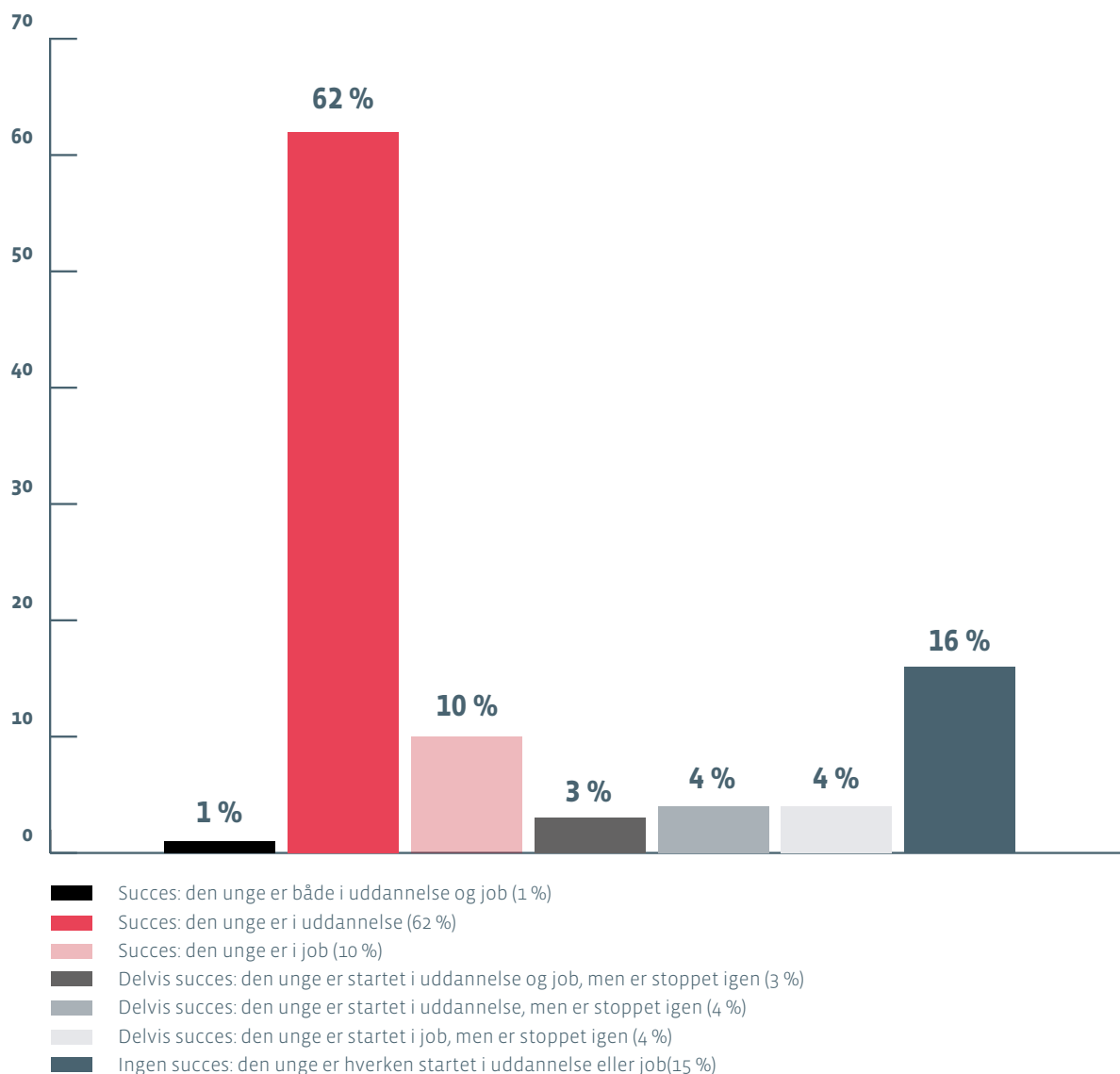
UDBYTTE FOR DE UNGE

Erfaringerne fra de første 71 unge, der har deltaget i afprøvningen, viser, at modellen har givet succes:

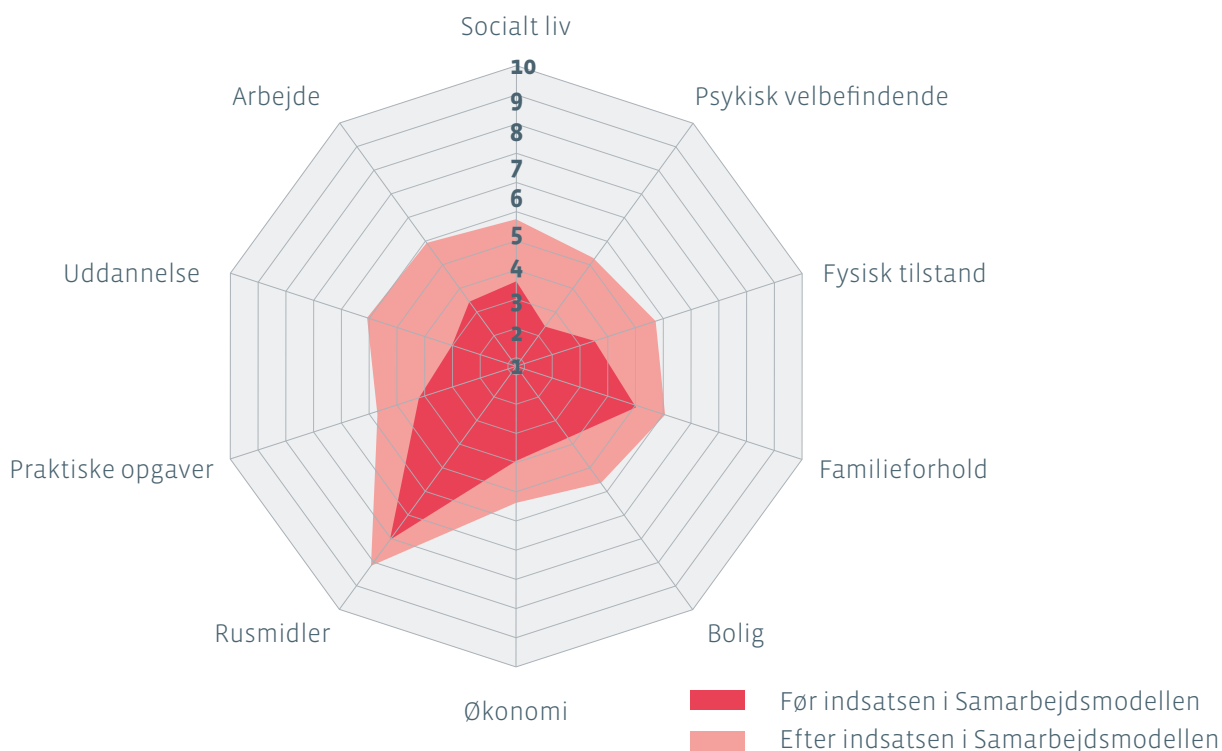
- 62 % er kommet i uddannelse
- 10 % er kommet i job

Gennemsnitlig fordeling for alle kommuner
Afgang til uddannelse og/eller job- og beskæftigelsesrettede tilbud

PROCENT

71 unges samlede udvikling

Derudover har de unge i gennemsnit på tværs af de fire kommuner udviklet sig positivt inden for relevante livs-områder og kompetencer, der alle siger noget om de unges mulighed for at leve et selvstændigt (voksen)liv og mulighed for komme i uddannelse eller beskæftigelse eller blive fastholdt i uddannelse eller beskæftigelse.

Ud over resultaterne, der er vist i figuren, peger kommunernes erfaringer på, at modellen også har skabt udvikling for de unge på en række øvrige områder:

- Større forpligtelse og ansvar hos den unge
- Skarpt fokus på uddannelse og beskæftigelse
- Mere struktur på den unges vej til uddannelse eller beskæftigelse
- Øget fokus på betydningen af at inddrage den unges nære miljø
- Oplevelsen af fremdrift for den unge
- Større klarhed for den unge og familien over, hvem der gør hvad i forhold til den unge.

De unge føler sig inddraget, og der er skabt empowerment hos de unge. Det betyder, at de unge har fået redskaber og kompetencer til at tage magten, kontrollen og ansvaret for eget liv, så de bedre lykkes og trives i deres liv.

De unge siger

- “Det er det bedste forløb, jeg har været med på i alle de år, jeg har været i systemet. Jeg har jo opnået alle mine mål.”

Ung i forløb med Samarbejdsmodellen

- “Normalt er man bare et stykke papir – nu kan man mærke stor forskel. Her er man en person, som skal videre.”

Ung i forløb med Samarbejdsmodellen

- “Min guide er en kæmpe støtte i de ting, vi arbejder med. En oplevelse, der står stærkt for mig, var, da jeg blev 18 og skulle søge kontanthjælp. Jeg turde jo ikke gå hen til den skranke og tale med dem. Men min guide overbeviste mig om, at jeg godt selv kunne gøre det. Hun stod i baggrunden, og så klarede jeg det faktisk. Det var en sejr for mig. Og næste gang var det allerede nemmere.”

Ung i forløb med Samarbejdsmodellen

POSITIVE RESULTATER FOR SAMARBEJDET PÅ TVÆRS

Fagpersoner på tværs af de områder, som arbejder med unge med psykiske vanskeligheder, vurderer, at samarbejdet på tværs er blevet bedre med Samarbejdsmodellen. De har med modellen fået større kendskab til hinandens fagområder, kultur og rammer. De arbejder i højere grad mod fælles mål for de unge. Den gensidige respekt og forståelse for hinandens rolle og funktion er øget, og det samme er engagementet i forhold til samarbejdet og det at hjælpe hinanden på tværs. Dette er alle forhold, som ifølge forskning i Relationel Koordinering gør, at samarbejdet både bliver mere effektivt og skaber bedre resultater for borgerne.

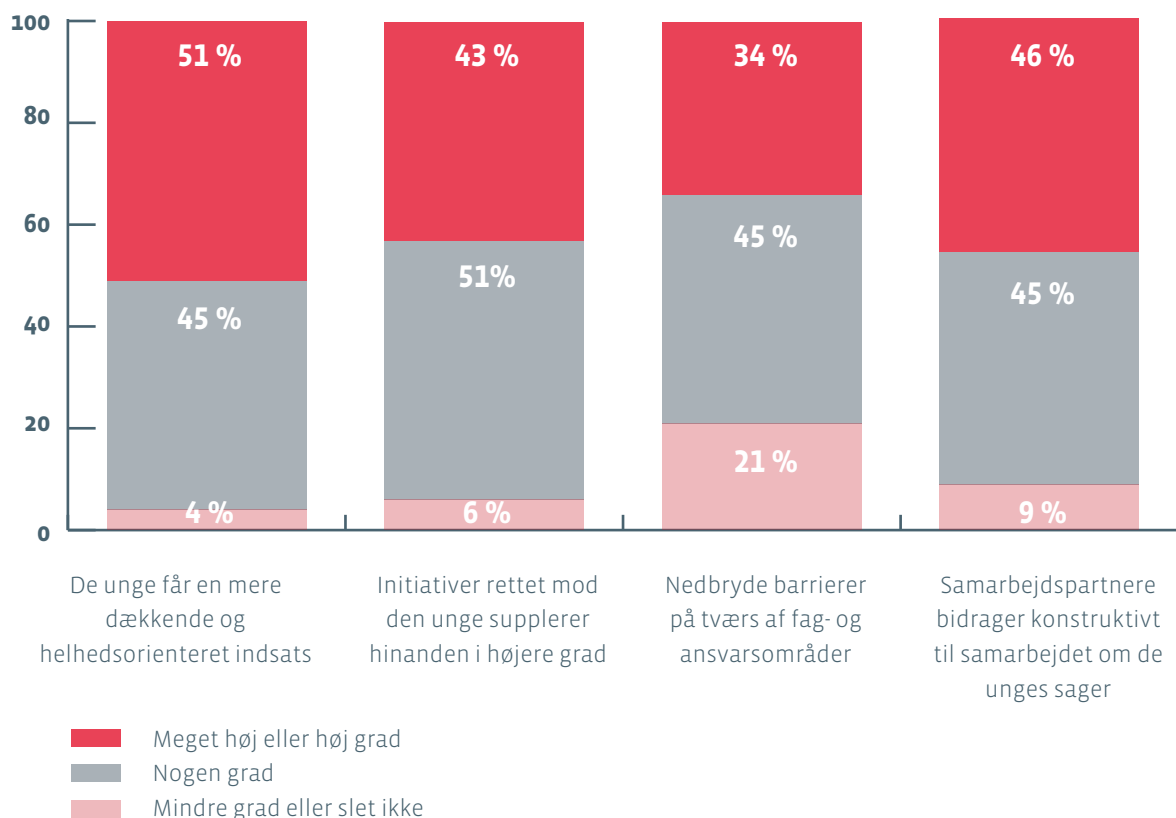
Fagpersonerne vurderer, at Samarbejdsmodellen har haft positiv effekt for det interne samarbejde og for samarbejdet med den unge. I evalueringen af modellen tilkendegiver de:

- at de unge får en mere dækkende og helhedsorienteret indsats
- at initiativer rettet mod de unge i højere grad supplerer og komplementerer hinanden
- at barrierer på tværs af fagområder nedbrydes
- at samarbejdspartnere bidrager konstruktivt til samarbejdet om de unge.

Samarbejdsmodellen skaber med andre ord et effektivt samarbejde på tværs, som kommer udsatte unge til gavn. Det gælder både i forhold til personlige, faglige og sociale kompetencer og i forhold til at komme i og blive fastholdt i uddannelse eller beskæftigelse.

I hvilken grad vurderer du, at arbejdet med samarbejdsmodellen overordnet har haft følgende positive effekter

PROCENT

EN INVESTERING DER KAN BETALE SIG

Samarbejdsmodellen følger eksisterende lovgivning og eksisterende forpligtelser for samarbejde på tværs af forvaltninger. Aktiviteterne i Samarbejdsmodellen understøtter det arbejde, medarbejderne i forvejen bør gøre, ifølge lovgivningen. Derudover understøtter aktiviteterne som beskrevet en kulturforandring mod bedre tværfagligt samarbejde og højere grad af inddragelse af den unge. Alt dette vil forventeligt give afkast på de initialomkostninger, der er i forbindelse med implementering af Samarbejdsmodellen. Evalueringer af modellen peger på, at samarbejdet på sigt bliver mere effektivt og den unges forløb mere kvalificeret, så flere kommer i uddannelse og beskæftigelse. Dette vil give en besparelse, som forventeligt vil være større end de omkostninger, der er ved at anvende Samarbejdsmodellen i drift. Dette er blandt andet erfaringerne fra Fredericia Kommune, som har arbejdet med modellen i fire år.

SÅDAN KOMMER JERES KOMMUNE I GANG

Det forudsætter en række centrale beslutninger i kommunen at arbejde med Samarbejdsmodellen som metode. Fx kræver det en fælles forpligtelse fra de berørte forvaltninger i kommunen og regionen til at samarbejde på tværs og med den unge.

Der er udarbejdet en implementeringsguide til kommunen og regionen. Følgende implementeringsplan anbefales:

1. Beslutning – 2 måneder

- Input til den politiske beslutning
- Centrale afklaringspunkter
- Beslutning om it-understøttelse af samarbejdsmodellen

2. Opstart – 4 måneder

- Udpeg projekter og projektleder
- Udpeg tværfaglig ledergruppe
- Udpeg en tværfaglig implementeringsgruppe (medarbejdere)
- Fælles vision og mål – forandringsteori
- Inddrag alle relevante samarbejdspartnere
- Udvalg unge, der kan have gavn af metoden
- Udarbejd en dokumentationsmodel
- Udarbejd en samlet implementeringsplan

3. Pilottest – 10 måneder

- Pilottest af samarbejdsmodellen på udvalgte unge
- Fælles opstarts dag for alle medarbejdere
- Kompetenceudvikling for guider
- Løbende opfølgning af implementeringsgruppen
- Læringsmøder hver tredje måned
- Opsamlingsmøde og beslutning om drift
- Formidling af samarbejdsmodellen

4. Drift

- Samarbejdsmodellen anvendes på alle udvalgte unge
- Løbende dokumentation af aktiviteter og resultater
- Halvårlige møder i den tværfaglige ledergruppe
- Løbende opfølgingsmøder for nye medarbejdere

YDERLIGERE INFORMATION

Yderligere information og materiale om Samarbejdsmodellen kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside www.socialstyrelsen.dk.

Her kan du finde:

- En **interaktiv publikation** til sagsbehandlere og fagpersoner. Publikationen giver en grundig introduktion til arbejdet med modellen og guider fagpersonerne i arbejdet med Samarbejdsmodellens principper, elementer og redskaber. Publikationen indeholder også afsnit om: kompetencer og tilbud, som de forskellige fagområder har i forhold til unge med psykiske vanskeligheder, tegn på psykisk mistrivsel hos unge og de væsentligste ændringer, der træder i kraft, når den unge fylder 18 år
- En **implementeringsguide** til kommuner, der ønsker at arbejde med Samarbejdsmodellen
- En **folder** til den unge
- En **folder** til primærsektoren
- Alle relevante skemaer og **redskaber** i printvenligt format
- Den samlede evaluering af Samarbejdsmodellen

Har du spørgsmål til modellen, kan du kontakte Socialstyrelsens Kontor for Psykosociale indsatser via www.socialstyrelsen.dk.

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C

Tlf: 72 42 37 00
E-mail: socialstyrelsen@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Indhold udarbejdet af Rambøll for
Socialstyrelsen.
Udgivet Maj 2015

Download eller se sti til pjecen på
www.socialstyrelsen.dk.

Der kan frit citeres fra pjecen
med angivelse af kilde.